יין משמח

מסתורי חתונה ונישואין

מאת

הרב יצחק גינזבורג

עריכה

איתיאל גלעדי

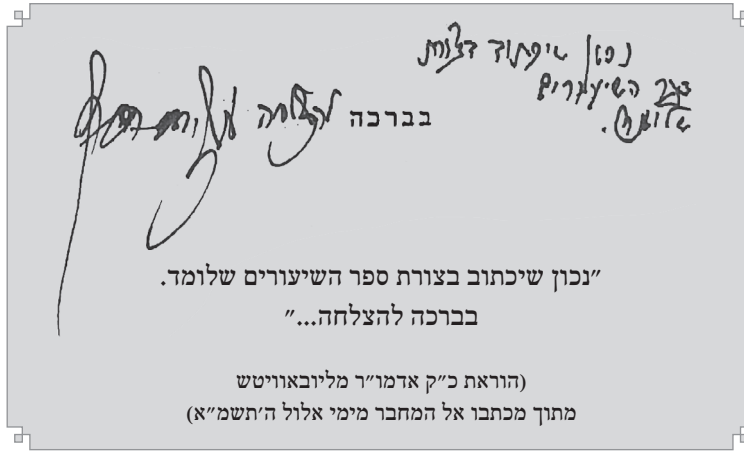

תשורה משמחת נישואי

ישראל־לייב ו**מרים־ציפורה** ש׳׳ יודלמן

אור ל־ה׳ אדר תשפ״ה

מתנת משפחות יודלמן־זילבר

"נכון שיכתוב בצורת ספר השיעורים שלומד.
בברכה להצלחה..."

(הוראת כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש
מתוך מכתבו אל המחבר מימי אלול ה'תשמ"א)

ג	ל	ע	י	נ	י
ו	א	ב	י	ט	ה
נ	פ	ל	א	ו	ת
מ	ת	ו	ר	ת	ד

© ה'תשפ"ה

התוכן

פתח דבר ..... ה

רמזי השמות ..... ו

"ובה אדע כי עשית חסד" ..... ז

חכמה וצנועה ..... י

קנין משיכה ..... יב

דאגה אמהית ..... טו

"וְדִבֶּר הַכָּתוּב בַּהוָֹה" ..... יז

מקורות התורות ..... כה

גינזבורג- ירוח"ו

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn, N. Y. 11213

Hyacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש

770 איסטערן פארקווי
ברוקלין, נ. י.

ב"ה, ערש"ק וחה"ס חש"ל
ברוקלין

האברך חה"ח אי"א נז"נ זכו'
סוזת' יצחק פייש שי'
וב"ג חי'

שלום וברכה!

בסענה על התודעה מקביעות זמן החונתם
ליום כה' חשרי תבע"ל,

תנני בזה לחביע ברכתי ברכה מזל טוב
מזל טוב ושתאי' בשעה טובה ומוצלחת ויבנו
בית בישראל בנין עדי עד על יסודי התורה
והמצות כפי שהם מוארים במאור שבתורה וזתי
תורת החסידות.

בברכה מזל טוב מזל טוב

פתח דבר

לרגל חתונתם של התמים ישראל־ליב שי׳ יודלמן ומרים־צפּורה תחי׳ לבית זילבר אנו מגישים ארבע לגימות מ״יינה של תורה״ בעניני חתונה ונישואין, העוסקות בעיקר בבחירת בן־בת זוג ובקשר הקידושין (אחת מהן נדפסה כבר בגליון ״נפלאות״ ושלש נוספות נערכו לכבוד התשורה הזו).

בפתיחת התשורה נוספו רמזים נפלאים שנאמרו בשמות החתן והכלה בהתוועדות שבת משפטים השתא, בה עלה החתן לתורה במנין בבית הרב ובסיומה חלק מתוכן אותה התוועדות שהתחבר לעבודת בני הזוג עם הכניסה לחיי הנישואין (עם הוספות מעטות על מה שנדפס כבר בנפלאות).

אנו מאחלים לזוג הצעיר בנין בית נאמן בישראל, בית של שליחות ועבודת ה׳ בשמחה, באהבה וביראה, בית שיפעל את הפעולה האחרונה לגאולה האמתית והשלמה על ידי משיח צדקנו תיכף ומיד ממש!

ד׳ אדר תשפ״ה

רמזי השמות[א]

לחתן ולכלה קוראים ישראל־ליב ומרים־צפּרה. בהזמנה כתבו את השמות 'ברחבות', ישראל־לייב (עם שתי יודין בשם לייב) ומרים־ציפורה (עם י ו־ו בשם ציפורה) – כאשר התוספת על הכתיב המדויק־המצומצם היא האותיות י־י־ו, בגימטריא **הוי'**, השותף השלישי בשידוך הזה.

בכתיב הנכון, **ישראל־ליב** ועוד **מרים־צפרה**, הם "שוין בקומתן", בכל אחד שני שמות הכוללים 8 אותיות. את 16 אותיות השם אפשר לכתוב כ'סמל' לבני הזוג:

י	ש	ר	א
ל	ל	י	ב
מ	ר	י	ם
צ	פ	ר	ה

בכתיב הזה השמות עולים 1248, **מח** פעמים **הוי'** (ועם שם הוי' הנוסף בכתיב המלא, כנ"ל, מגיעים ל־**מט** – **ז** ברבוע – פעמים **הוי'**). המספר מתחלק גם ב־4 וגם ב־16, כך שיש כאן ממוצע לכל שם וגם לכל אות – ממוצע כל שם הוא 312, **יב** פעמים **הוי'** (**יב** צירופי שם **הוי'**, המאירים ב־**יב** חדשי השנה, כאשר **חדש** בעצמו בגימטריא **יב** פעמים **הוי'**, וכן עולה "**אינו גוף** [השוה בדיוק] **ולא כח בגוף**") וממוצע כל אות הוא 78, **ג** פעמים **הוי'** (סוד שם בן **יב** אותיות השייך לברכת כהנים, בה מתברכים בני הזוג, וכן עולה **מלח**, **לחם**, **חלם**, **חמל** וכו').

מקורות

א. משיעור שבת משפטים תשפ"ה (נרשם מהזכרון).

"ובה אדע כי עשית חסד"

בארץ ישראל נהגו לשאול את החתן: "'מצא' או 'מוצא'?"[א] – האם מתקיים בך "מצא אשה מצא טוב" או חלילה "ומוצא אני מר ממות את האשה"[ב]? התשובה לשאלה זו אינה גזרת־גורל, אלא תלויה בעבודת החיפוש והמציאה. במי שמחפש את בת־זוגו בלב רגיש ופתוח, מתוך רצון למצוא אותה – לראות אותה, את מעלותיה, רצונותיה וצרכיה, ולהיטיב לה – מתקיים "מצא אשה" וממילא "מצא טוב". לעומת זאת, במי שבעצם מחפש את עצמו, את טובתו והנאתו – כשהאשה מיועדת רק להשתלב בתדמיתו האישית ולספק את רצונותיו וצרכיו – מתקיים "מוצא אני", הוא מחפש ומוצא את עצמו בלבד, וממילא "מר ממות את [במובן של עם] האשה"[ג].

כיצד ניתן לזהות במהלך תקופת השידוכין האם מדובר במי שמחפש את ה"מצא אשה" או את ה"מוצא אני"? מהי התכונה המבוקשת ביותר בבן הזוג ומה לעומת זאת צריך להדליק 'נורה אדומה'? התכונה העיקרית של מי שרוצה לקיים בעצמו "מצא אשה" היא נדיבות לב – עין טובה ורצון להשפיע ולהעניק לזולת בכל הזדמנות. לעומת זאת, התכונה העיקרית של מי שבעצם דואג רק לעצמו, "מוצא אני", היא קמצנות – הוא משתדל לשמור כל טובה לעצמו, ונותן לזולת רק כשברור לו שזו 'השקעה משתלמת' בטובתו שלו. בתקופת השידוכין, בה הציניות מחייבת זהירות מגילויי חבה חיצוניים בין בני הזוג (ויש אף זהירות הלכתית מסוימת מהענקת מתנות[ד]), התכונות הללו ניכרות בעיקר ביחס לזולת – מי שיודע לפרגן ולהעניק לאחרים, לראות אותם ולהיות רגיש לצרכיהם־שלהם, ידע לעשות זאת גם בתוך ביתו שלו.

כמובן, ראית הזולת והטבע הטוב של הנתינה צריכים לאפיין את שני בני הזוג בבית היהודי, בית של יהודים רחמנים וגומלי חסדים[ה]. כשם שעל האיש לקיים בעצמו "מצא אשה", להיות "אוהבה כגופו ומכבדה יותר

מגופו[יו], להעניק לה בעין טובה, מתחשבת ונדיבה, את כל צרכיה בגשמיות וברוחניות, לשמח אותה ולפרגן לה, כך גם האשה צריכה להיות בעלת חסד, טובת עין ונדיבת לב. למרות שאמרו חז"ל "שהאשה צרה עיניה באורחים יותר מן האיש"[יז], הרי בשרה, אמנו הראשונה, ניכר כי ההיפך הוא הנכון[יח]. גם לדורות, ביד האשה, בתה של שרה אמנו, מסור עיקר ההענקה לעניים ולאורחים – "איתתא שכיחא בביתא ויהבא ריפתא לעניי ומקרבא הנייתה"[יט] (האשה מצויה בבית ונותנת לעני לחם ממנו יוכל להנות מיד, לעומת הצדקה הכספית שנותן לו האיש, הדורשת עוד השתדלות עד שיהנה מפירותיה).

כך ניכר בשידוך היהודי הראשון בתורה, סיפור נישואיהם של יצחק ורבקה, כי התכונה העיקרית שחיפש השדכן, אליעזר עבד אברהם, היא חסד – "וַיֹּאמַר הוי' אֱלֹהֵי אֲדֹנִי אַבְרָהָם הַקְרֵה נָא לְפָנַי הַיּוֹם וַעֲשֵׂה חֶסֶד עִם אֲדֹנִי אַבְרָהָם [איש החסד]. הִנֵּה אָנֹכִי נִצָּב עַל עֵין הַמָּיִם וּבְנוֹת אַנְשֵׁי הָעִיר יֹצְאוֹת לִשְׁאֹב מָיִם. וְהָיָה הַנַּעֲרָ אֲשֶׁר אֹמַר אֵלֶיהָ הַטִּי נָא כַדֵּךְ וְאֶשְׁתֶּה וְאָמְרָה שְׁתֵה וְגַם גְּמַלֶּיךָ אַשְׁקֶה אֹתָהּ הֹכַחְתָּ לְעַבְדְּךָ לְיִצְחָק וּבָהּ אֵדַע כִּי עָשִׂיתָ חֶסֶד עִם אֲדֹנִי". ואכן, כאשר הוא רואה את הנתינה המפליגה של רבקה, עוד לפני שהוא מברר את יחוסה, הוא מעניק לה נזם וצמידים בבטחון שהיא הכלה המתאימה ליצחק[כ] – מתוך מדת החסד שלה הוא בטוח שהיא גם מיוחסת (שהרי גמילות חסדים היא מסימני היחוס[כא]). בכך הוא מתווה דרך לדורות – המדות הטובות, שבראשן החסד והנתינה, קודמות ליחוס.

מדת החסד והנתינה של החתן והכלה צריכה להשתכלל ולהתפתח בחיי הנישואין – הן ביניהם, כאשר ככל שהם מעמיקים להכיר גוברת הרגישות לצרכי בן הזוג וההענקה הטובה והמדויקת (וממילא גם האהבה והכרת הטוב), והן בשליחות המשותפת של הענקה לזולת, בגשמיות וברוחניות, בבית של הכנסת אורחים[כב] וגמילות חסדים ושל השפעת טוב ואור לעולם (ובמקרים בהם מתגלים קוי־אופי שליליים של קמצנות צריכים להתאמץ ולבטל אותם – במדת הצורך באמצעות יועץ־נישואין צדיק, פקח ושמח – על ידי הגברת ההתנהגות הטובה, ההענקה והפרגון, גם בחיצוניות, הן ביניהם והן כלפי חוץ, עד שאחרי המעשים יימשכו הלבבות[כג]).

מקורות

א. ברכות ח, א.
ב. קהלת ז, כו.
ג. ראה באריכות הקדמת שכינה ביניהם.
ד. שו״ע אהע״ז סי׳ מה, א. וראה גם שלחן מנחם אבן העזר סעיף לה.
ה. יבמות עח, ב (וראה שו״ע אבן העזר ב, ב בדבר חשיבות התכונות הללו דווקא בהקשר של יחוס לצרכי נישואין).
ו. שם סב, ב.
ז. ב״מ פז, א.
ח. כפירוש הבעש״ט לגמרא שם – כתר שם טוב (הוצאת קה״ת) תיד.
ט. תענית כג, ב.
י. בראשית כד, יב־יד.
יא. שם פסוק כב (וראה רש״י שם פסוק מז).
יב. כנ״ל הערה ה.
יג. וראה שכינה ביניהם פ״ו.
יד. ספר החינוך מצוה טז.

חכמה וצנועה

אחד מגדולי הצדיקים הדריך את תלמידיו, בחורי החמד, כיצד יבחרו לעצמם אשה טובה, ואמר להם שצריכים לחפש בבת רק שתי תכונות – שתהיה חכמה ושתהיה צנועה. בת חכמה וצנועה, המצטיינת ב"חַכְמוֹת נָשִׁים בָּנְתָה בֵיתָהּ"[א] וב"כָּל כְּבוּדָּה בַת מֶלֶךְ פְּנִימָה"[ב], תדע לבנות את הבית היהודי הטוב והשמח ביותר (ורמז: **בת חכמה וצנועה** עולה **שבת** – יום הקשר בין האיש ואשתו בפרט[ג] ובכלל יום המשפחה היהודית, העובדת את ה' ביחד, דווקא בכח האשה המגבשת ומנווטת את המשפחה כולה בחום ובאהבה[ד]).

לכאורה, המדה היסודית ביותר בחיי הנישואין היא לב טוב, תכונה של חסד והענקה[ה]. מי שמחפש כלה רוצה אשה טובה – "מָצָא אִשָּׁה מָצָא טוֹב"[ו] (עליה נאמר "האשה הטובה היא החבר הטוב"[ז]) אשה טובת לב הגומלת חסד עם בעלה, עם משפחתה ועם כל הבריות. מדוע, אם כן, לא נזכרת בפתגם הזה תכונת החסד של הכלה?

בעץ הספירות ספירת החסד היא ענף ספירת החכמה (ועל שם החסד, שם א־ל, סוד "חסד אל כל היום"[ח], נאמר "אל' נהירו דחכמתא"[ט]) – חכמה אמתית, של תורה, מולידה בנפש חסד ורצון להיטיב מתוך אהבת ישראל (כידוע הרמז: **אהבת ישראל** עולה **אהבה** פעמים **חכמה**, הא בהא תליא). כך נאמר דווקא על האשה הצדיקה, ה"אשת חיל", "פיה פתחה בחכמה ותורת חסד על לשונה"[י] – מתוך חכמתה היא ממילא בעלת חסד. הצניעות היא גם הכלי לחכמה, כמו שכתוב "ואת צנועים חכמה"[יא], והיא גם גורמת לכך שהטוב עצמו ייעשה באופן צנוע ופנימי. כאשר טוב הלב בא מתוך חכמה וצניעות זהו טוב לב מתוך בטול, חסד לשמו (ולא מתוך ישות חלילה, כמדת החסד דקליפה, מדת ישמעאל שמתפאר בחסד שלו[יב]).

החכמה העמוקה ביותר היא בעצמה צנועה – פנימיות התורה, שנקראת "חכמה נסתרה". אכן, בדורותינו אלה – לקראת ביאת המשיח ואף כדרך להביא אותו – "מצוה לגלות זאת החכמה"[יג], לגלות את "האור כי טוב"[יד] של פנימיות התורה. ועדיין, דווקא הצניעות היא הכלי לחכמה הפנימית, ובאמצעותה ניתן לגלות בצניעות את הממד הפנימי ביותר (ורמז: "**כל כבודה בת מלך פנימה**" עולה "**הראני נא את כבדך**"[טו] – למשה ה' אמר "לֹא תוּכַל לִרְאֹת אֶת פָּנָי... וְרָאִיתָ אֶת אֲחֹרָי וּפָנַי לֹא יֵרָאוּ"[טז] אך בצניעות בת המלך הצנועה, שכל כבודה "פנימה", מתגלים לו גם הפנים של השכינה הקדושה, המכונה "כלת משה"[יז]).

הנביא מיכה העמיד את כל התורה, על כל **תריג** המצוות שבה, על שלשה דברים[יח] – "הִגִּיד לְךָ אָדָם מַה טּוֹב וּמָה הוי' דּוֹרֵשׁ מִמְּךָ כִּי אִם עֲשׂוֹת מִשְׁפָּט וְאַהֲבַת חֶסֶד וְהַצְנֵעַ לֶכֶת עִם אֱלֹהֶיךָ"[יט]. "אהבת חסד" נכללת בין החכמה של "עשות משפט" לצניעות של "והצנע לכת עם אלהיך", כאשר בכל אלה מצטיינת ה"**אשת חיל**" העולה בדיוק "**מה טוב ומה הוי' דורש ממך**"!

מקורות

א. משלי יד, א.
ב. תהלים מה, יד.
ג. ראה כתובות סב, ב.
ד. ראה בכל זה – עבודת המשפחה, כח האשה לאחד את המשפחה והשבת כמפתח לכך – שיחת מוצש"ק בשלח י' שבט תשל"ד (סעיפים לז־מג).
ה. וראה לעיל בתורה "ובה אדע כי עשית חסד".
ו. משלי יח, כב.
ז. משלי ישראל תקפח. וראה שכינה ביניהם פ"ד (לפי הטוב של האשה כך הדבקות בה בקדושה, הרי חבר לשון התחברות והתקשרות, גדר הדעת כמבואר בתניא פ"ג, סוד "והאדם ידע את חוה אשתו").
ח. תהלים נב, ג.
ט .זהר ח"ג לא, א.
י. משלי לא, כו.
יא. משלי יא, ב.
יב. תניא אגה"ק ב.
יג. תניא, אגה"ק כו. ראה הקדמה ראשונה למ"ח ובהקדמה לשער ההקדמות.
יד. בראשית א, ד.
טו. שמות לג, יח.
טז. שם פסוקים כ ו־כג.
יז. שער מאמרי רשב"י בראשית.
יח. מכות כד, א.
יט. מיכה ו, ח.

קנין משיכה

סוד קדושת הבית היהודי, כפי שנתחדש במתן תורה[א], הוא קנין הקידושין.

כל קנין דורש "דעת מקנה" ו"דעת קונה"[ב], והדבר בולט בקנין הקידושין, שהרי עצם הקשר בין איש ואשה נקרא דעת – "והאדם ידע את חוה אשתו"[ג] – וכח הדעת הוא הכח להתחתן והכח להוליד.

בקידושין האשה היא המקנה את עצמה, ונדרשת ממנה "דעת מקנה", "אין האשה מתקדשת אלא מדעתה"[ד], והאיש הוא הקונה, הנותן תמורה עבור הקנין, וממנו נדרשת "דעת קונה". בקנין, באופן פשוט, המקנה הוא המשפיע והקונה הוא המקבל[ה]. אכן, דווקא בהקשר של נישואין יש היפוך, "אחליפו דוכתייהו"[ו], כשהאשה היא המשפיעה־המקנה והאיש הוא המקבל־הקונה.

הממוצע בין **מקנה ל־קונה** הוא **חפץ** – הדבר אותו מוכרים וקונים. בלשון הקדש חפץ הוא גם הדבר הדומם שנמכר ונקנה, ה'אובייקט' בקנין, אך הוא גם כח נפשי של רצון עמוק עם תענוג פנימי[ז]. פנימיות הדעת שיש בקנין היא חפץ־רצון של הקונה ביחס לחפץ שהוא קונה. בקנין הקידושין האשה היא גם המקנה, המקנה את עצמה מדעתה, וגם החפץ הנקנה, "האשה נקנית"[ח]. כלומר, האשה היא מושא־החפץ הכי עמוק של החתן. ורמז: **מקנה** בגימטריא **חפצי־בה** – שם המבטא את מהות הכלה, שהיא־היא התגשמות חפץ החתן, המבטא את רגש האהבה הכי עמוק שלו ואומר ש'חפצי בה, בכלה שלי' (חפצי־בה הוא גם שם אמו של המשיח[ט] – בכל קידושין צריך לחשוב שהאשה־החפץ היא בכח אמא של המשיח, שעתיד להוולד מהנישואין הללו).

הקנין העיקרי של חפץ הוא קנין משיכה. רבי יוחנן וריש לקיש נחלקו מהו עיקר הקנין מן התורה[י] – לפי רבי יוחנן "דבר תורה מעות קונות", והמשיכה היא רק תקנה כדי לאלץ את המוכר לשמור על החפץ כדבעי עד שיגיע לידי הקונה, ולפי ריש לקיש הקנין העיקרי הוא דווקא המשיכה (כפי שהוא

לומד מהפסוק של 'עבודה עברית', "או קנה מיד עמיתך"[א]). אחד ההסברים למשמעות המחלוקת שלהם[ב] היא שהשאלה מי הוא העיקר במעשה הקנין – המקנה, שמחזר אחרי קונה שיתן לו מעות (ולכן "דבר תורה מעות קונות"), או הקונה, שמחזר אחרי מקנה שיעביר לרשותו את החפץ המבוקש לו (ולכן המשיכה, בה נכנס החפץ לרשותו, היא הגומרת את הקנין). אצל רבי יוחנן, הצדיק, המקנה־המשפיע הוא העיקר (המחזר להשפיע רוב טובה לעולם, "יותר ממה שהעגל רוצה לינוק הפרה רוצה להניק"[ג]), ואצל ריש לקיש, הבעל־תשובה, הקונה־המקבל הוא העיקר (המחזר אחרי מי שישפיע לו את חפץ לבבו).

בקידושין הקונה־האיש הוא המחזר אחרי המקנה־האשה – "איש דרכו לחזר אחרי אשה"[ד]. ממילא עיקר הקנין בקידושין הוא המשיכה – משיכת הלב. הרבי מליובאוויטש מדגיש[ה] שבשביל להתחתן לא מספיקה התאמה שכלית, אלא נדרשת גם משיכת הלב (לפחות ברמה בסיסית). המשיכה היא כמובן הדדית, משיכת הלב של החתן אל הכלה ומשיכת הלב של הכלה אל החתן, אבל במושגי הקנין הקונה הוא שצריך למשוך את החפץ – החתן צריך למשוך את הכלה. מכאן גם מובן שבהחלטה להתחתן יש משקל עיקרי למשיכת הלב של האשה דווקא[ו] (מתאים לכך שהיחס בין איש לאשה הוא עצמו היחס בין שכל לרגש, בין מח ללב[ז]) – "האשה נקנית" למי שמושך את לבה (בכך הוא 'קונה אותה', תוך כדי שבפנימיות גם היא 'קונה אותו' במשיכת לבו שלו אליה[ח]).

מקורות

א. ראה רמב״ם ריש הלכות אישות.
ב. קידושין ט, ב. ובכ״מ.
ג. בראשית ד, א.
ד. ראה יבמות יט, ב. ובכ״מ.
ה. ובהתאם לכלל שבזוגות של כפולות 13 ו־7 הזכר הוא כפולת 13 והנקבה היא כפולות 7 (ראה שערי אהבה ורצון מאמר ״סוד השבע והשלש־עשרה״ ובכ״מ): **מקנה** עולה 195, **י־ה** פעמים 13 ו־**קונה** עולה 161, **חיה** פעמים 7, וד״ל.
ו. ראה זהר ח״א פז, א (ובאריכות בשיעורי כא־כב חשון תשע״ט).
ז .לקו״ת שה״ש כח, ד ובכ״מ.
ח. קידושין פ״א מ״א.
ט. ראה זהר ח״ג קעג, ב ע״פ ישעיה סב, ד.
י. ראה הסוגיא בבא מציעא מו, ב ואילך.
יא. ויקרא כה, יד.
יב. ראה קובץ יסודות וחקירות ערך ׳משיכה׳.
יג. פסחים קיב, א.
יד. קידושין ב, ב.
טו. ראה אגרות קודש ח״ו אגרת א׳תתמג; חי״ח אגרת ו׳תתפט. ועוד.
טז. וראה גם שערי אהבה ורצון ביאור א למאמר ״פרצוף הדעת״ (עמ׳ רטו).
יז. זהר ח״ג רכד, א.
יח. וראה יין משמח ח״ג ש״א בתורה ״מיינר זאגט״ (עמ׳ כח).

דאגה אמהית

דאשה בישראל מזוהה עם ספירת המלכות, באמצעותה מהווה ומחיה ה׳ את כל העולמות והנבראים, מולך עליהם, מתייחס אליהם ומשפיע להם את כל צרכיהם. כך, כאשר שרים בליל שבת ״אשת חיל״[א] מתכוונים כמובן גם לאשת החיל הפרטית שבבית וגם לספירת המלכות, השכינה הקדושה[ב], הפועלת את כל אותן הפעולות בכל העולמות ומשתקפת באשה היהודיה.

ספירת המלכות היא התחתונה בעשר הספירות של עולם האצילות. ככזו, היא מקבלת את השפע מכל הספירות שמעליה ואחר כך יורדת מעולם האצילות, עולם האחדות האלוקית, להוות את העולמות התחתונים, בהם יש ריבוי נבראים הנראים כנפרדים מאחדות ה׳, ולהשפיע להם את השפע שהיא מקבלת. במובן הזה, מתחולל ׳מהפך׳ בספירת המלכות – פנימיות המלכות היא כלי־קיבול, הטרוד בקבלת כל האור של הספירות שמעליה, מתוך הרגשת שפלות החוקקת בתוכה חלל פתוח לקבל את ההשפעה, ואילו חיצוניות המלכות משפיעה לעולמות התחתונים, תוך שהיא משפילה את עצמה לרדת ממקום כבודה שבאצילות ולהתעסק בברואים הנפרדים. הירידה הגדולה הזו, מעולם האחדות לעולמות הריבוי, מתחוללת בשלשה שלבים – היא מתחילה בעצם הנכונות־הרצון לרדת, ממשיכה בגילוי כללי לנבראים (״סובב כל עלמין״) ומסתיימת בהשפעה־השגחה פרטית ביחס לכל נברא ונברא (״ממלא כל עלמין״).

המשל בחסידות[ג] לתהליך הזה במלכות הוא, באופן טבעי, ממלך: מי שראוי באמת למלכות הוא אדם מרומם משכמו ומעלה, שבתחלה עסוק בעולמו הפנימי, ללא כל יומרה או רצון למלוך. רק כאשר העם, הזקוק להנהגה טובה, פונה להכתיר את המנהיג הראוי, מתעורר בו הרצון למלוכה והוא מתחיל לתכנן תוכניות עתידיות בינו לבין עצמו. ראשית המלכות בפועל היא

בכך ש״מלך שמו נקרא עליהם״[ד], שהעם מקבל על עצמו את מרות המלך וירא ממנו – ״׳שום תשים עליך מלך׳[ה] שתהא אימתו עליך״[ו]. מוראה של מלכות, החל על כל הנתינים, מאפשר למלך, האוהב באמת את עמו, לשים לב לצרכים הפרטיים של נתיניו ולדאוג לכל אחד לטובתו האמתית ולהשפעה לה הוא זקוק.

אצל כל בת מישראל התהליך הזה מתחולל באופן טבעי בתוך הבית פנימה, וצריך להופיע גם ביחס לשליחות המיוחדת של האשה בחינוך: בשנותיה הראשונות עסוקה הבת הצעירה בעיקר בקבלת החינוך הטוב, מתוך ענוות־חן ובטול (המאפיינים בפרט את האשה[ז]). כאשר מתעורר בבת הרצון להיות אמא (בבית) ומחנכת־מורה (בחוץ), היא הופכת ל׳אמא קטנה׳ (״אמא תתאה״) – אז מתחיל להבנות בתוכה ה׳פרצוף׳ החיצוני שלה, דמותה כמשפיעה. ההשפעה של אמא בבית ושל מורה בכתה מתחילה בבנית משמעת, כיבוד הורים ומורים, שנותנת לה את המקום כ׳מלכה׳ בזירת ההשפעה שלה, אך התכלית היא השפעה מתוך **אהבה** המתבטאת **בדאגה** אמהית (המאפיינת ׳אידישע מאמע׳) – השפעה ב׳השגחה פרטית׳ השמה לב לכל ילד־ילדה ולכל תלמיד־תלמידה, רואה את מעלותיו המיוחדות ואת צרכיו הפרטיים ומוצאת את הדרך היחודית להעניק לו אותם ולהדריך אותו בדרך טובה וישרה.

מקורות

א. משלי לא, י־לא.

ב. ראה זהר ח״ג קעח, ב ובריבוי מקומות.

ג. לכללות תורה זו ראה פלח הרמון בהעלתך בדרוש הראשון.

ד. ע״פ נוסח ׳אדון עולם׳.

ה. דברים יז, יט.

ו. סנהדרין כ, ב.

ז. ראה הקדמת שכינה ביניהם אות ב; סוד ה׳ ליראיו ש״א פל״א; רוחו של משיח עמ׳ כח. ובכ״מ.

הוספה

"דִּבֶּר הַכָּתוּב בַּהֹוֶה"

תיקון ההוה, העבר והעתיד

שעור שנמסר בשבת־החתן בכפר חב"ד – שבת משפטים תשפ"ה[א]

קיצור מהלך השיעור

בתוך השיעור בשבת החתן היתה התבוננות קצרה ויפהפיה שעלתה מתוך שיחה של הרבי על רש"י לפרשה. הכלל "דבר הכתוב בהוה" תורגם לעבודת תיקון המוטבע בנפש, עם התייחסות פרטית לכל אחת מספירות המוטבע, ומתוך כך עלה שמוטבע־מורגש־מושכל הם בעצם תיקון ההוה, העבר והעתיד (תיקון הפיזיקה, הפסיכולגיה והפילוסופיה). השיעור נמסר – לבחורי ישיבת "עוד יוסף חי" – לכבודם של שני חתנים שעלו לתורה במנין של הרב, והוא מכוון את ההתבוננות להכנה לחיי הנישואין.

תיקון המוטבע

כלל גדול בלימוד התורה ש"דִּבֶּר הכתוב בהוה"[ב]. הרבי מליובאוויטש עוסק בכלל הזה בשיחה לפרשת משפטים[ג], בה רש"י מביא את הכלל ארבע פעמים[ד], ובסוף השיחה (כ"יינה של תורה") הוא מסביר את עניינו הפנימי של הכלל – להכיר שגם כאשר "עולם כמנהגו נוהג", על פי טבעו ורגילותו,

א. נרשם (מהזכרון) על ידי איתיאל גלעדי. לא מוגה.
ב. בבא קמא פ"ה מ"ז; מכילתא בא ג. ובכ"מ.
ג. לקו"ש ח"ו משפטים שיחה א.
ד. שמות כא, כח; כב, יז; כב, כא; כב, ל (וכדלקמן בפנים).

הכל נובע מ״דִבר הכתוב״, מהתהוות והנהגת העולם על פי תורה והשגחתו הפרטית של ה׳ על כל המציאות (לא רק על כל ענין, אלא גם על המקום, הזמן והאופן בו הוא יתרחש).

בעבודת האדם, ההתנהגות על פי טבע – טבע ראשון של האדם, או אפילו טבע שני שנרכש על ידי הרגל[ה] – שייכת לתחום המוטבע של הנפש, כאשר עיקר עבודת האדם הוא להתגבר על ״טבעו ורגילותו״[ו] ולהשתנות לטובה. ישנם זמנים מסוגלים לשינוי משמעותי, דוגמת נישואי האדם בהם הוא נכנס למציאות חדשה, הויה חדשה[ז], ל״דבר הכתוב בהוה״ שונה ממה שהיה עד כה, והמציאות הזו מאפשרת ואפילו דורשת ממנו לשנות את טבעו, את הרגליו ואת מנהגיו שהיו עד כה.

טבע, הרגל, הוה, מנהג

בפרטות, בלשון הרבי שציטטנו מוזכרים ארבעה מושגים המתארים את הטבעיות הזו של האדם – טבע, הרגל (רגילות), הוה (״דבר הכתוב בהוה״) ומנהג – אותם ניתן להקביל כנגד ארבע ספירות המוטבע, נצח־הוד־יסוד־מלכות:

עצם המושג טבע, המשותף לעולם ולאדם שייך לספירת הנצח – חוקי הטבע הנצחיים לפיהם מתנהל העולם. כשאדם מתחתן, ובעצם הופך מ״פלג גופא״ לאדם שלם[ח], עליו לשנות את טבעו הראשון ולרכוש לעצמו **טבע שני** (בגימטריא **אמת**), המתגלה דווקא כשהוא משלים את עצמו בנישואין (הטבע הראשון הוא טבע של ״לא טוב היות האדם לבדו״[ט] והטבע השני

ה. וראה תניא פט״ו.

ו. תניא פ״ל (וראה גם הנ״ל).

ז. קידושין ונישואין נקראים בלשון חז״ל הויה (בריבוי מקומות, וראה כתובות נג, ב), עפ״י לשון המקרא (דברים כד, ב ובכ״ד).

ח. זהר ח״ג ז, ב.

ט. בראשית ב, יח.

הוא הטבע שרוכש האדם כאשר הוא מתחבר לשני, טבע של "טובים השנים מן האחד").

הרגל שייך לשתי הרגלים, הספירות נצח והוד, ובפרט הוא שייך לספירת ההוד (רגל שמאל, המנהיגה את חוש ההילוך של הרגלים[א] – בעוד רגל ימין היא הצועדת קדימה, פורצת את הקביעות וההרגל, רגל שמאל היא הרגל השומרת על היציבות והקביעות). בחתונה צריך האדם לשדד את ההרגלים שאמץ לעצמו כרווק ולרכוש לעצמו הרגלים חדשים המתאימים לחיי משפחה.

ההוה הוא המציאות הכללית של האדם, שמתבטאת דווקא בספירת היסוד – בנוגע לתיקון הברית. עם הנישואין נכנס האדם למציאות חדשה בכל מה שנוגע לקדושת הברית, הוא עובר ל"הוה" אחר[ב], בו תיקון היסוד אינו רק בשמירה, זהירות והסח הדעת, אלא בהנהגה קדושה ולכתחילאית במילוי תפקידו בברית הנישואין.

המנהג שייך למלכות – אדם מאמץ לעצמו מנהגים לפי המנהיג־המלך שלו (או, חלילה, **מנהג** שהוא בגדר **גהנם**[ג], "רגליה יורדות מות"[ד]). כאשר בונים בית חדש צריך לאמץ ביחד מנהיג משותף, שבני הזוג הם מונהגיו המאמצים לעצמם את המנהגים שלו ועליהם משתיתים את הבית (כך בכלל, בדרך בעבודת ה', וכך בפרט כאשר מחליטים על רב־פוסק ועל משפיע־חסידי

י. קהלת ד, ט (ואזי מתקיים האמור שם בהמשך, בפסוק יב, "והחוט המשֻלש לא במהרה ינתק", כאשר בין השנים שורה השותף השלישי, "שכינה ביניהם").

יא. ספר יצירה פ"ה מ"ז.

יב. ורמז: **הוה אחר** עולה **יה ברבוע** (**בחירה**), סוד "שכינה ביניהם" (סוטה יז, א), כאשר אחר לשון אחריות (ראה באריכות בשיעור ט"ו בשבט השתא ח"ב הנדפס לעיל בגליון בכלל, ובפרט בסוד "אחור וקדם צרתני" בהקשר של נישואין). כלומר, עיקר שינוי ההוה לטובה ולברכה הוא על ידי קבלת אחריות של האדם כאשר הוא מתחתן (ואז צומח – גם כינוי ליסוד – מתוך ה'טראומה' של הרווקות, עיקר הזמן של פגם הברית, מקור כל תסכולי הנער, "כי יצר לב האדם רע מנעֻריו" דווקא, ומתמתק כאשר הוא מתחתן, וד"ל).

יג. באינספור מקומות בפסקי הלכה ושו"תים לאורך הדורות. ראה לדוגמה שו"ת מהר"מ מינץ מג, ו.

יד. משלי ה, ה.

שיתוו את הדרך בבית ויעזרו להכריע במקרים של אי־ודאות או אי־הסכמה בין בני הזוג).

הקבלת הדוגמאות בכתוב

לאור הקבלה זו ניתן לכוון לנהי״ם גם את ארבעת הפסוקים בפרשת משפטים בהם אומר רש״י ״דבר הכתוב בהוה״ (ונקביל מלמטה למעלה, ׳מהקל לכבד׳ בתוכן ההקבלה[טו]):

״׳כל אלמנה ויתום לא תענון׳. הוא הדין לכל אדם אלא שדבר הכתוב בהווה לפי שהם תשושי כח ודבר מצוי לענותם״ במלכות, לכן הכתוב מקדים את האלמנה (המלכות כשאינה מקבלת מז״א בעלה) והתורה מרחיבה בעונש הכבד על כך, ״דינא דמלכותא״[טז] ש״רגליה יורדות מות״.

״׳ובשר בשדה טרפה׳. אף בבית כן אלא שדיבר הכתוב בהווה מקום שדרך בהמות ליטרף, וכן ׳כי בשדה מצאה׳ וכן ׳אשר לא יהיה טהור מקרה לילה׳, הוא הדין למקרה יום אלא שדיבר הכתוב בהווה...״ ביסוד, כאשר הפסוק (בו הדרישה להיות ״אנשי קדש״) נדרש בפירוש על תיקון הברית[יז] (ואונקלוס מתרגם אותו על איסור אבר מן החי, המכוון כנגד היסוד בשבע מצוות בני נח[יח]) ולכן גם הדוגמאות שמביא בו רש״י הן פגם הברית של מקרה לילה ושל אונס ר״ל.

״׳מכשפה לא תחיה׳... אחד זכרים ואחד נקבות אלא שדבר הכתוב בהווה שהנשים מצויות מכשפות״ הוא פגם ספירת ההוד (״איהי בהוד״[יט]), כאשר

טו. סדר הדוגמאות בכתוב – שור (נצח, ששרשה בחכמה־ראיה, י), מכשפה (הוד, ששרשה בבינה, ״בינה עד הוד אתפשטת״, ש״מינה דינין מתערין״, ה עילאה), אלמנה (מלכות, ה תתאה), טרפה (יסוד, ו שבשם) – הוא יהוה, כסדר הפרשיות בתפילין דר״ת, וד״ל.

טז. ב״ק קיג, א.

יז. ראה תורת שמואל תרל״ב ח״א עמ׳ קעח; תרל״ז ח״א עמ׳ שט; לקוטי הלכות יו״ד הלכות טרפות ה״א ובכ״ד.

יח. ראה על ישראל גאוותו, פכים חביבים פ״ג, ובהרחבה בספר Kabbalah and Meditation for the Nations.

יט. ע״פ תקו״ז תקון יג (כח, ב־כט, א). וראה ע״ח שער הכללים פ״א; ע״ח של״ו פ״ח. ועוד.

"הודי נהפך עלי למשחית"[כ] וה־**הוד** הופך ל"כל היום **דוה**"[כא] (והמכשפות מקבלות תוספת כוחות טומאה דווקא בזמן נדתן[כב]).

"'וכי יגח שור'. אחד שור ואחד כל בהמה וחיה ועוף אלא שדבר הכתוב בהווה"[כג] כנגד הנצח, בו מתבטא תוקפו של השור הנוגח[כד].

הוה־עבר־עתיד – מוטבע־מורגש־מושכל

על פי ההסבר ש"דבר הכתוב בהווה" מתייחס לתיקון המוטבע, ניתן להתבונן בסדר הזמנים אותו אומרים בכל יום – "הוי' מֶלֶךְ, הוי' מָלָךְ, הוי' ימלך לעֹלם ועד"[כה] (סדר של הוה־עבר־עתיד, המנוגד להגיון הפשוט

כ. דניאל י', ח.

כא. איכה א, יג. ראה זהר ח"ג רמג, א; תקו"ד תקון סט (קד, ב).

כב. עבודת ישראל עה"פ. בן יהוידע על סנהדרין סז, א ד"ה "שרוב".

כג. שם כא, כח.

כד. בספר השרשים לרד"ק הוא מונה בשרש **שור** מגוון ענינים, שאת כולם יש לקשר לספירת הנצח: שיר, השייך לניצוח על הנגינה (יש מדקדקים החולקים על הרד"ק, אך יש לחזק את שיטתו בדרשת חז"ל בפרק שירה ששירת השור הגועה היא "אשירה להוי' כי גאה גאה", ודוק); ראיה ("אשורנו"), השייכת לחכמה שהיא מקור קו הימין המסתיים בנצח (והנצח דז"א הוא מקור עין ימין של המלכות); הליכה, השייכת להליכת הרגלים החל מספירת הנצח; תשורה, נצח כפועל היוצא של רצון ההענקה שבחסד, והיא מתקשרת בפרט להליכה־הולכה של התשורה (כמו ארוחה ואורח, עיי"ש) השייכת לנצח כנ"ל; שור (הנמנה אחרון, כדרכו של הרד"ק שאם אחד הענינים בשרש הוא בעל חי להביאו בסוף), שניתן לקשרו לחסד (כדרשת חז"ל ששור־עז־כשב הם כנגד אברהם־יצחק־יעקב, מתאים לכך שטבעו הראשון של השור הוא תם, מחסד, המביא רוב טובה לעולם בכוחו הגדול, "ורב תבואות בכח שור", ורק כשהוא נעשה מועד הוא 'עובר' לגבורה), לגבורה (פני שור שבמרכבה) וליסוד (כינויו של יוסף), אך הכל כאן שייך בכללות לנצח בסוד "איהו [כללות הז"א] בנצח"), כאשר להלכה בארבעה אבות נזיקין "השור" היינו הרגל (ולדעה שהיינו הקרן הוא הגבורה, כאשר הקשר בין הגבורה לנצח הוא בסוד "שכל את ידיו" – המשכת הגבורה שבשמאל לנצח שבימין, מכח כך שלכתחילה היה "אחליפו דוכתייהו" בין האריה והשור מטבעם הראשוני למקומם במרכבה, ואכמ"ל), וד"ל.

כה. לשון התפלה ב"יהי כבוד" (כאשר "הוי' ימלך לעֹלם ועד" – העולה **שלום**, ושם הוי' שבו הוא השם ה־**משיח** בתורה מתוך 1820 הופעות שם הוי' ב"ה – הוא סיום שירת הים, שירת העתיד, "אז ישיר משה", "מכאן לתחית המתים מן התורה"). כידוע, "**הוי' מלך הוי' מלך הוי' ימלך**" עולה **משיח** ו"**לעלם ועד**" עולה **צדקנו**.

של עבר־הוה־עתיד)[כו]:

בדרך כלל אנחנו מסבירים[כז] שלכל לראש האדם צריך לתקן את ההוה שלו, לחיות במציאות מתוקנת; רק אחר כך הוא יכול לפנות ולתקן את העבר שלו, 'לחטט' בו בזמנים המתאימים לכך[כח] ולעשות תשובה; ומתוך החיים כראוי בהוה והתשובה על העבר ניתן להגיע לעתיד מתוקן (עד לעתיד של "ועמך כֻּלם צדיקים"[כט], "ואנשי קדש תהיון לי"[ל])[לא].

אבל לאור מה שלמדנו כעת אפשר להוסיף ולהטעים שיש כאן סדר של עליה בתיקון הנפש: תיקון המוטבע הוא תיקון ההוה – להתגבר על הטבע ולשנות אותו, לאמץ הרגלים ומנהגים טובים ובכלל ליצור "הוה" מתוקן ככל שניתן. אחר כך יש לעלות לתיקון המורגש, שהוא תיקון העבר – התבוננות במה שארע בעבר ותיקון המשקעים הרגשיים שהוא הותיר ("אין קורין אבות אלא לשלשה, אברהם יצחק ויעקב"[לב] – האבות, שהם העבר המתוקן שלנו, מכוונים כנגד מדות המורגש – וכל אחד חייב לומר "מתי יגיעו מעשי

כו. "דבר הכתוב בהוה" רומז בפרט לתורה שבכתב. מכתב היינו צורת תקשורת מרחוק, כאשר אין קירוב של ראיה ושמיעה או דבור, ולכן התורה היא מעין מכתב שנשלח לנו מן השמים (והראיה: דוגמת ה"מכתב מאליהו" – דהי"ב כא, יב – שנפל מן השמים אחר עליתו לשם באש), לעומת תורה שבעל פה (גם לשון פֶּה) שהיא דבור מקרוב. "דבר הכתוב בהוה" רומז שהגם שהכתוב בא מרחוק הוא בא ב'קפיצת הדרך' (מתמידה), "היום יצאתי היום באתי" (רש"י לבראשית כד, מב), בין רגע ממש, בחי' "ההוה כהרף עין" (היינו במהירות האור, ועוד יותר תופעה לא־מקומית, בעוד התורה שבעל פה לא מדברת בהוה, אלא מפרשת את העבר־הוה של התורה שבכתב (התורה שבעל פה משודרת במהירות הקול היוצא מן הפה, אך התורה שבכתב נשלחת בדואר מהיר יותר, מהירות האור ועוד יותר, כנ"ל).

כז. ראה קומי אורי מאמר "יכול לפטור העולם"; אותיות לשון הקדש אות תו, צורה, נשמות.

כח. ראה תניא פכ"ו (ופרקים כט ול־לא).

כט. ישעיה ס, כא.

ל. שמות כב, ל.

לא. ורמז: ממוצע המלים **עבר־עתיד** הוא **חשמל**. אכן, במדע היום יש שני 'חשמל' – סטטי ודינמי (זרם) – העבר היינו החשמל הראשון (שהוא באמת טבע ראשון), שאין בו תנועה, והעתיד היינו החשמל השני, שיש בו תנועה. נמצא שרגע ההוה הוא הכח לקום ולעשות משהו בחיים, כח המניע הבלתי מתנועע, ודוק.

לב. ברכות טז, ב.

למעשי אבותי אברהם יצחק ויעקב״[לג]). התכלית היא להגיע לתיקון המושכל, המשרטט את החזון האמתי אליו יש לשאוף[לד].

בלשון ימינו, אפשר לומר שיש שלשה תחומים שמתייחסים לשלש הרמות (שכולם מתחילים ב־פ): הפיזיקה – החוקרת את חוקי הטבע, ״עולם כמנהגו נוהג״ – שייכת לתחום המוטבע. הפסיכולוגיה – העוסקת בעיקר ב׳חיטוט׳ בנפש ביחס לעבר – שייכת לתחום המורגש, כמובן. הפילוסופיה – שבחלקים גדולים ממנה עוסקת באידיאל הרצוי – שייכת לתחום המושכל.

לפי זה יתפרש גם סיפור ידוע[לה], שאנחנו אוהבים לספר[לו], על מפגש של אדמו״ר הזקן, צעיר תלמידי הרב המגיד ממעזריטש, עם רבי נחום מטשרנוביל, בעל ה״מאור עינים״, זקן תלמידי המגיד. רבי נחום שאל את אדמו״ר הזקן מדוע אחרי הסתלקות רבם הוא בחר לעצמו כמורה־דרך את רבי מנחם מענדל מויטבסק, בעל ״פרי הארץ״, ולא אותו־עצמו, המבוגר ממנו – מה הוא מצא בו ש׳תפס׳ אותו? אדמו״ר הזקן השיב שרמ״מ מויטבסק ראה מיד על מי שנכנס אליו את כל מה שעובר עליו. רבי נחום הגיב ב׳נו...׳ (כלומר, זהו דבר פשוט שקיים גם אצלי). אדמו״ר הזקן הוסיף שרמ״מ ראה גם את כל מה שעבר על האדם בכל הגלגולים הקודמים, מאדם הראשון עד עכשיו, וגם על כך הגיב רבי נחום ׳נו...׳. אז אמר אדמו״ר הזקן שרמ״מ ראה גם את

לג. תנדב״א פכ״ה (באמירה זו מעלים את המוטבע למורגש, ודוק).

לד. מוטבע־מורגש־מושכל הם גם בסוד פרצופי עיבור־יניקה־מוחין: ההוה היינו פרצוף העיבור, בו העובר מוטבע ברחם אמו, אינו מציאות לעצמו (אלא ״עובר ירך אמו״), ללא בחירה עצמית אלא משועבד לטבע לגמרי (כעם ישראל לפני היציאה ממצרים, עד לחבלי הלידה שהם הכח לפרוץ ולצאת ממצרים, להיות מציאות לעצמו). העבר היינו פרצוף היניקה, בו אנו יונקים מזכות אבות (כשאין עדיין ״אלהינו״ ו״זה אלי״ אלא רק ״אלהי אבותינו״ ו״אלהי אבי״, ודוק) – החל מאברהם העברי ועד לנסי יציאת מצרים (העיבור והלידה). העתיד היינו פרצוף המוחין, עד למוחין בעצם – תכלית העצמיות והעצמאות, כאשר ״עין בעין יראו״ (ישעיה נב, ח), כל אחד מצביע באצבעו ואומר ״זה אלי״ (ראה שמות טו, ב וברש״י – ביציאת מצרים הרומזת לעתיד, כנ״ל הערה כה), ללא כל ממוצע, ודוק.

לה. סופר בשם הגה״ח ר׳ משה ליב שפירא זצ״ל. ראה גם כתר מלכות (אייזנבך) שער שלישי סיפור ח.

לו. ראה לדוגמה פנים אל פנים עמ׳ ריא. ובריבוי מקומות.

כל מה שעתיד להיות עם אותו אדם, עד ביאת משיח, עד תחית המתים ועד בכללו[לז] – ועל כך כבר הגיב רבי נחום בהתפעלות גדולה. במושגים שהסברנו כעת, אדמו״ר הזקן בעצם אמר לו – את תיקון המוטבע (הוה) והמורגש (עבר) אפשר לרכוש גם אצלך, אבל אני חב״דניק, התפקיד שלי הוא העיסוק במושכל (עתיד), ולכן התקשרתי לרבי מנחם מענדל מויטבסק.

לז. כשמעמיקים אפשר למנות תשע מדרגות של עבר (ורמז: **ט** פעמים **עבר** עולה 2448, שנת יציאת מצרים ומתן תורה!), מהעבר הקרוב אל העבר הרחוק – העבר הפרטי שלי (על כל גלגולי), יציאת מצרים, האבות, אדם הראשון אחרי החטא, אדם הראשון לפני החטא (סוד עולם האצילות), שרש נשמות ישראל אחרי הצמצום, במחשבה הקדומה דא״ק, ושרש הנשמות לפני הצמצום בשלש המדרגות קדמון, אחד ויחיד; מדרגה אחת של רגע ההוה; ושלש מדרגות של עתיד – העתיד הקרוב שלי, ימות המשיח, תחית המתים. סה״כ **אחד** מדרגות, כנגד **יג** מדות הרחמים (ועפ״י הידוע מר״א אבולעפיא בסוד **יג** הגלגלים – גלגל היומי, גלגל המזלות, **ז** גלגלי שצמחנכ״ל ו־**ד** גלגלי היסודות ארמ״ע – רגע ההוה היינו גלגל יסוד האש, ואכן רגע ההוה מיד נשרף כטבע האש ומתבטל־נכלל בשרשו, והוא סוד השרפים דעולם הבריאה, בו נבראת המציאות יש מאין בכל רגע תמיד, ברגע ההוה), וד״ל.

מקורות התורות

השיעורים שמהם עובדו התורות – להרחבה ולהעמקה:

ובה אדע כי עשית חסד – לפי מדור הסיפור החסידי בנפלאות גליון חיי שרה תשפ״ה

חכמה וצנועה – שיעור כ״ב אלול תשפ״ד

קנין משיכה – עפ״י שיעור ליל שבת לך לך תשפ״ג

דאגה אמהית – עפ״י שיעור ליל שבת בהעלתך תשפ״ד

דבר הכתוב בהוה – שבת משפטים תשפ״ה – כפ״ח